

قدم‌های کوچک، برای فردای بهتر

ایستگاه نوآوری

در سال‌های اخیر نوآوری به کلید واژه پیشرفت و توسعه کشورها، سازمان‌ها و موسسات تبدیل شده است. به‌عنوان مثال، در حوزه آموزش عالی، نوآوری ملاک مهم دانشگاه‌های نسل سوم شده است. به‌این ترتیب، دیگر تعداد مقالات ISI، یگانه ملاک سنجش پیشرفت علمی یک دانشگاه یا کشور نیست. آنچه امروز بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد، میزان ابتکارهایی است که به‌صورت‌های مختلفی چون اختراعات، خلاقیت‌ها و یا طرح‌های نوآورانه، به‌اجرا درآمده است.

سازمان جهانی مالکیت فکری¹ WIPO، که یکی از آژانس‌های وابسته به سازمان ملل متحد است، همه ساله گزارشی با عنوان «شاخص نوآوری جهانی»² (GII) منتشر می‌کند، که هدف اصلی آن مطالعه وضعیت اقتصادهای دنیا از نظر ظرفیت‌های بروز نوآوری و نتایج فعالیت‌های خلاقانه است. این گزارش در سال‌های اخیر به‌عنوان مرجعی اصلی در حوزه نوآوری و خلاقیت مورد استناد قرار گرفته است. در این گزارش بر نقش سرمایه‌های انسانی و نیروی خلاقه در ایجاد فضای رشد و رفاه اقتصادی تاکید شده است. حداکثر امتیازی که کشوری می‌تواند از شاخص نوآوری جهانی کسب کند عدد ۱۰۰ است. در شاخص جهانی نوآوری که برای سال ۲۰۱۹ ارائه شده است؛ کشورهای سوئیس (۶۷/۲۴)، سوئد (۶۳/۶۵) و آمریکا (۶۱/۷۳) مقام‌های اول تا سوم را احراز کرده‌اند. مقام‌های چهارم تا نهم نیز به‌ترتیب به کشورهای هلند، انگلستان، فنلاند، دانمارک، سنگاپور و آلمان اختصاص یافته است. در سال ۲۰۱۹، ایران با امتیاز ۳۴/۴۳، در رده ۶۱ کشورهای نوآور جهان و بالاتر از کشورهای برزیل، عربستان، آفریقای جنوبی و قطر قرار گرفته است. لازم به ذکر است که در گزارش سال ۲۰۱۵ ایران با امتیاز ۲۸/۳۷، در رتبه ۱۰۶ قرار داشته است. اطلاعات بیشتر در مورد سازوکار رتبه بندی نوآوری را می‌توان از وبگاه کرسی یونسکو در آموزش مهندسی^۳ و وبگاه سازمان جهانی مالکیت فکری^۴ به دست آورد.

همراستا با این توجه جهانی به نوآوری، امروزه مراکز آموزشی، سازمان‌ها و موسسات مختلف سعی می‌کنند به‌صورت‌های مختلف اعضای خود را به‌خلاقیت و نوآوری تشویق نمایند. جلب مشارکت ذینفعان، منجر به‌بهبود عملکرد موسسه آموزشی و ارتقای کیفیت آموزش آن می‌شود. به‌عنوان قدمی کوچک در این زمینه، پیشنهاد می‌شود که مراکز آموزش مهندسی، با ایجاد یک کانال ارتباطی در فضای مجازی، یا هر روش مناسب دیگر، به اعضای خود (دانشجویان، اساتید، کارکنان، مدیران، و دانش‌آموختگان) فرصت بدهند تا ایده‌های نوآورانه و پیشنهاد‌های خود را، در زمینه‌های مختلف مرتبط با مرکز آموزشی و ارتقای عملکرد آن، عرضه نمایند. ایده‌های نوآورانه می‌تواند در مورد مسایل آموزشی، پژوهشی، اجرایی و حتی موارد به‌ظاهر جزئی، مثل گلکاری باغچه‌ها، غذا خوری، پارکینگ و مانند آن باشد.

به این ترتیب، از یک‌سو مشارکت کلیه اعضا، برای ارتقای هر چه بیشتر عملکرد نهاد آموزشی جلب شده؛ و از سوی دیگر دستاوردهای خلاقانه اعضا، به‌اشتراک گذاشته خواهد شد. راهکارها و پیشنهاد‌های ابتکاری ناشی از این هم‌افزایی، همچنین

¹ World Intellectual Property Organization

² Global Innovation Index (GII)

³ <http://ucee.ut.ac.ir/cms/42429>

⁴ https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2019/

می‌تواند مدیریت را در ارتقای هرچه بیشتر عملکرد دانشگاه یا دانشکده، یاری رساند. این امکان نیز وجود دارد که در پایان هر نیمسال یا سال تحصیلی، با نظر سنجی از اعضای کانال ارتباطی، ابتکارها و نوآوری‌های برتر، در زمینه‌های مختلف، انتخاب و به‌گونه‌ای مورد تقدیر قرار گیرند.

راه اندازی «ایستگاه نوآوری»، قدم مهمی در تحقق حکمرانی خوب در محیط آموزشی است. **اصول حکمرانی خوب**^۵ اول بار در سال ۱۹۸۹، توسط بانک جهانی پیشنهاد شد.^۶ بر طبق این سند، ضعف در به‌کارگیری و عملی نمودن حکمرانی خوب، یکی از موانع رشد و توسعه کشورهای است. امروزه، مراکز آموزش عالی کوشش بر این دارند که با اعمال اصول حکمرانی خوب، ضمن بالا بردن کیفیت خدمات آموزشی، رضایت هرچه بیشتر ذینفعان آموزش عالی؛ از جمله دانشجویان، اساتید، دانش‌آموختگان، کارکنان اداری، والدین دانشجویان، و مدیریت را به‌دست آورند. چکیده ۸ اصل حکمرانی خوب، در ادامه آمده است.

۱. **مشارکت:** درگیری مستقیم، و یا غیرمستقیم ذینفعان در امور، از طریق آزادی بیان، تنوع دیدگاه‌ها و سازماندهی یک جامعه مدنی.
۲. **حاکمیت قانون:** وجود چارچوب قانونی منصفانه، که توسط یک نهاد نظارتی بی‌طرف، برای حفاظت کامل از ذینفعان اعمال می‌شود.
۳. **شفافیت:** جریان آزاد اطلاعات و قابلیت دسترسی سهل و آسان به‌آن، برای آگاهی همه از چگونگی اتخاذ و اجرای تصمیمات.
۴. **پاسخگویی:** پاسخگویی به ذینفعان در چارچوب قانونی و در زمانی مشخص
۵. **وفاق عمومی:** فراهم نمودن زمینه ظهور نظرات متفاوت در عرصه‌های مختلف. هدایت دادن نظرات مختلف به سمتی که بیشترین همگرایی را با اهداف کل مجموعه و توسعه پایدار داشته باشد.
۶. **حقوق مساوی:** برخوردار بودن همه از فرصت‌های برابر. سهم بودن افراد، به تناسب فعالیت خود در منافع مجموعه.
۷. **اثربخشی و کارایی:** برآورده شدن نیازهای ذینفعان توسط فرآیندهای اجرا شده توسط سازمان. تنظیم فعالیت‌ها به‌منظور استفاده کارا از منابع طبیعی و حفاظت از محیط زیست.
۸. **مسئولیت پذیری:** اینکه چه کسی و برای چه امری مسئولیت دارد باید به‌طور مستند وجود داشته باشد. همچنین، پاسخگویی به‌کسانی که از تصمیمات یا اقدامات و اعمال قوانین تاثیر می‌پذیرند.

همانگونه که دیده می‌شود، تشکیل ایستگاه نوآوری در محیط آموزشی، به‌تحکیم تعدادی از اصول حکمرانی خوب، به‌ویژه اصول ۱، ۳، ۵، ۶، و ۷ آن، کمک می‌کند. باید توجه داشت که انتخاب رسانه مناسب و مدیریت صحیح ایستگاه نوآوری، نقش مهمی در موفقیت آن دارد. از سوی دیگر، به‌کارگیری و اجرایی نمودن ایده‌های مناسب، و اطلاع‌رسانی در مورد آن، تاثیر مثبتی در مشارکت بیشتر ذینفعان و دوام این فعالیت خواهد داشت.

حسین معماریان، شهریور ۱۳۹۸

^۵ Good Governance Principles

^۶ World Bank 1992. Governance and Development,

<http://documents.worldbank.org/curated/en/604951468739447676/Governance-and-development>

